

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, преподавател в Катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, Професионално направление 3.6 Право; Идентификационен индивидуален номер в НАЦИД: №38964 <https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14248>, www.researchgate.net/profile/Dobrinka-Chankova, ID No - F 2150-2014, <https://orcid.org/0000-0001-7518-1991>, назначена със заповед №240 от 19.04.2023 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за член на научното жури за публичната защита на дисертационния труд на

АЙЖАН БАУБЕРИКОВНА БАУБЕРИКОВА

докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Правни науки" на Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, на тема:

„ЛИЧНОСТТА НА ТЕРОРИСТА И ПРЕВЕНЦИЯ НА ТЕРОРИЗМА В МЕСТАТА ЗА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА“

за присъждане на образователната и научна степен **ДОКТОР** в Научна област 3.

Социални, стопански и правни науки по Професионално направление

3.6 Право, Докторска програма „Криминология“

1. Обща характеристика на дисертацията

Дисертационният труд е посветен на особено актуалния въпрос за противодействието на тероризма, както и на изучаването на личността на терориста и превенцията на тероризма в местата за лишаване от свобода. Без съмнение, тероризмът е един от най-сериозните и глобални проблеми на съвременното общество във всичките му измерения. Той застрашава сигурността на държавите и техните граждани и причинява политически, икономически и морални вреди на невинни хора. Докторантът съвършено правилно е преценил, че с оглед ръста на терористични престъпления, е необходимо отделяне на особено внимание на криминологичното изучаване на личността на терориста, на причините за извършване на тези

престъпления и превенция на рецидивната престъпност. Ето защо трудът е напълно дисертабилен и дори необходим.

Обектът, предметът, целите и задачите на изследването са добре дефинирани, пълноценно проучени и резултатите са постигнати. Правилно акцентът е поставен върху личността на осъдения терорист, макар и изучаван и от други пенитенциарни науки - целта е по-голям фокус с оглед разработване на по-ефективни мерки за превенция на този вид престъпления и ограничаване на рецидивизма. Възприетата научна методология е правилна. Заслужава специално да се отбележат използваните социологически и прогностичен метод.

На базата на задълбочен анализ, отлично познаване на материята, законодателството - национално и чуждо, и практиката, и умело използване на множество изследователски методи и научен инструментариум, са направени редица нови теоретични изводи и обобщения, както и предложения *de lege ferenda*, представляващи принос в криминологичната литература.

Дисертацията представлява обемно изследване от 389 стр., включващо увод, 3 глави, заключение, 2 приложения и богата библиография със заглавия на български, руски и английски език, релевантни национални и международни актове, Интернет източници, стратегически документи, съдебна практика. Направени са 469 бележки под линия, което свидетелства за добросъвестност и умения за работа с научен апарат. Използваните статистически данни, въплътени в много добри диаграми, графики, таблици, повишават допълнително комуникативността и стойността на изследването, в което е вложен огромен труд, заслужаващ адмирации.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Глава първа „Институтът за борба с тероризма и неговата правна природа“ е посветена на разглеждането на основните теоретични подходи за обяснение на тероризма като цяло, историята на възникването на тероризма и особеностите на борбата с него в Казахстан и други държави. Правилно преценявайки рисковете при формулиране на универсална дефиниция на тероризма, дисертантът все пак предлага сполучливо определение на термините „тероризъм“ и „терористичен акт“. Обзорът на дългата история на тероризма не е самоцелен, той цели открояването на

съвременните му специфики и необходимостта от регионално и по-широко сътрудничество и взаимодействие.

Втората глава, озаглавена „Характеристика на личността на терориста, изтърпяващ наказание в местата за лишаване от свобода“ е посветена на криминологичните, социално-демографските и психологическите характеристики на личността на осъдения терорист, и е централна за изследването. Криминологичната характеристика е много добре разработена, а така също и социално-демографските признаци. Дисертантът е установил и важни елементи на наказателната и наказателно-изпълнителната характеристика на личността на терориста. Интересни, значими и ценни са данните за отношението на осъдените терористи към възпитателните мерки, труда, обучението, съучастниците им и т.н. Изследван е внимателно религиозният фактор и неговото значение за терористичната дейност.

Глава трета „Превенция на тероризма в институциите на наказателно-изпълнителната система“ е посветена на проблемите на превенцията на този вид престъпления сред осъдените в наказателно-изпълнителната система, начините за подобряване на правната уредба за борба с тероризма и превантивната дейност по отношение на лица, осъдени за терористични действия. Предлаганите решения, макар и фондираны предимно на Казахстанския опит, имат ясно изразен по-широк практико-приложен характер.

В **заклучението** в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и препоръки.

Особена добавена стойност на труда дават социологическите проучвания сред населението, с цел установяване на общественото мнение по отношение проявите на тероризъм и тяхната превенция, и анкетното проучване сред служителите на Комитета на наказателно-изпълнителната система на Казахстан, за идентифициране отношението им към проявите на екстремизъм и тероризъм и тяхната превенция. Анализът е прецизен и издига нивото на труда на най-съвременен равнище.

В дисертацията са направени множество самостоятелни теоретични обобщения и конкретни предложения, представляващи **принос в криминологичната теория**. Заслужава да се отбележат по-значимите от тях:

-Теоретичната ценност се изразява в доразвитие на криминологичната, а и на пенитенциарната теория по отношение на осъдените за терористични престъпления

и предложените съвкупни мерки за предотвратяване на разпространението на идеи за тероризъм в местата за лишаване от свобода.

- Дефинирани са понятията „тероризъм” и „терористичен акт”.

- Представена е класификация на тероризма, която позволява да се разработи адекватна система от мерки за неговото установяване, превенция и противодействие и е даден обобщен анализ на причините за тероризма.

- Изяснени са предпоставките и са определени основните тенденции в използването на религиозния фактор в терористичната дейност.

- Разработен е портрет на осъдения терорист.

- Генерирани са предложения за подобряване на качеството на обучение на служителите от наказателно-изпълнителната система.

- Направени са предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на наказателното законодателство, в т.ч. Наказателния кодекс на Република Казахстан, Закона за противодействие на тероризма, и някои подзаконови актове, които са разумни и уместни, и др.

При разработването на дисертацията са спазени минималните национални изисквания по чл. 26 ЗРАСРБ. По темата на дисертацията има 8 публикации, които надхвърлят изискуемите стандарти. Авторефератът е изготвен съгласно правилата и обективно и пълно отразява съдържанието на труда.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В хода на работата ми като член на научното жури не са постъпили сигнали, аргументирани по съответния законов ред в писмен вид за наличие на плагиатство в представената дисертация и другите трудове на кандидата. И аз като член на научното жури не съм установила елементи на плагиатство и недобросъвестно използване на чужди научни резултати.

4. Бележки и препоръки

Препоръчвам на докторанта да публикува не само в България и Казахстан, а и в други страни и на други езици, тъй като проблемът за тероризма има не само национално, а всеобщо значение. Така тя ще верифицира своите тези и съответствието

на възгледите си с тези на други учени. Препоръчвам и публикация на труда, след като обогати литературата на чужди езици.

5. Заключение

*В дисертацията се съдържат достатъчно теоретични обобщения, изводи и идеи, представляващи оригинален принос с научен и приложен характер, които обогатяват криминологичната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Ч. Храбър” относно присъждане на ОНС „Доктор”. Ето защо давам на дисертационния труд на докторант АЙЖАН БАУБЕРИКОВНА БАУБЕРИКОВА висока **положителна оценка и считам, че следва да ѝ бъде присъдена образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Криминология“***

14.05.2023г.

Подпис:

Проф. д-р Добринка Чанкова